

**สรุปการศึกษาดูงานในพื้นที่ภาคกลาง
ภายใต้โครงการศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำดัชนีชี้วัดภาวะเศรษฐกิจและสังคม
โดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง
วันที่ 28 เมษายน 2550 ณ จังหวัดนครนายก**

การศึกษาดูงานในพื้นที่ภาคกลางภายใต้โครงการศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำดัชนีชี้วัดภาวะเศรษฐกิจและสังคม โดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการศึกษาดูงานร่วมกันระหว่างที่ปรึกษาฯ และสมาชิกสภาที่ปรึกษาฯ ซึ่งมีการดูงานทั้งสิ้นจำนวน 1 แห่ง คือ ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ บ้านท่าด่าน อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยมีการสรุปประเด็นสำคัญดังนี้

1. รายชื่อผู้เข้าร่วมศึกษาดูงาน

1) ศ.ดร.อภิชาติ พันธเสน	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
2) คุณจรูญ พงศาปาน	สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
3) คุณฉันทันท์ พงษ์มงคลสาม	สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
4) คุณรัชนิกรณ์ คุปรัตน์	สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
5) คุณจรัส ชลกา	สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
6) อาจารย์ปัทมา ลากชุมศรี	มหาวิทยาลัยบูรพา
7) อาจารย์สุธิดา แจ่มประจักษ์	มหาวิทยาลัยบูรพา
8) คุณจินตนา จันสน	สถาบันไทยพัฒนา
9) คุณมณีรัตน์ จริยธรรมวัตติ	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

2. ชื่อตัวแทนและที่อยู่ของหน่วยงานที่ดูงาน

คุณปัญญา ปุติเวคินทร์ ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ เลขที่ 98/1 บ้านท่าด่าน ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก 26000 โทรศัพท์ 081-9645915

3. สรุปประเด็นสำคัญ

ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ ปัจจุบันอยู่ภายใต้การดูแลของสมาคมนักเรียนเก่าวชิราวุธ และกำลังจะส่งมอบให้มูลนิธิชัยพัฒนา ศูนย์มีพื้นที่ 14 ไร่ 2 งาน ซึ่งเป็นที่นาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริให้ซื้อไว้เมื่อ 19 ปีก่อน เนื่องจากพื้นที่แถบนั้นมีความสวยงาม ในอนาคตจะมีคนมาใช้ประโยชน์จนพื้นที่เสียหาย ศูนย์ฯ ตั้งอยู่ใกล้เคียงกับเขื่อนขุนด่านปราการชล (เขื่อนท่าด่าน) ซึ่งเป็นเขื่อนคอนกรีตบดอัดที่ยาวที่สุดในโลก มีพื้นที่เก็บกักน้ำ 3,080 ไร่ ส่วนใหญ่ใช้ในการชลประทาน

แผนภาพที่ 38 เขื่อนขุนด่านปราการชล (เขื่อนท่าด่าน)

พื้นที่ภายในศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1) อาคารพิพิธภัณฑน์ มีการจำลองแนวคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทั้งในเรื่องของการจัดการทรัพยากรน้ำ การเกษตรทฤษฎีใหม่ มีการนำเสนอด้วยระบบแสงสีเสียง อาทิเช่น

แผนภาพที่ 39 อาคารพิพิธภัณฑน์

(1) น้ำ : ต้นน้ำ ฝายชะลอความชุ่มชื้น แผลก ป่าเปียกกันไฟ ทฤษฎีน้ำดีไล่น้ำเสีย
 อธรรมปราบอธรรม ไตรธรรมชาติ พื้นที่ชุ่มน้ำ

แผนภาพที่ 40 การจำลองทฤษฎีธรรมชาติธรรมปราบธรรม

(2) ป่า : ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ป่า 5 ชั้น

แผนภาพที่ 41 การจำลองทฤษฎีป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง

(3) ดิน : เลี้ยงดินให้เลี้ยงพืช (ห่มดิน ปุ๋ยน้ำ ปุ๋ยชีวภาพ สมุนไพรไล่แมลง) กสิกรรมธรรมชาติ

(4) คน : ระเบิดจากข้างใน รู้รักสามัคคี

2) พื้นที่จำลอง 4 ภาค เป็นการจำลองสภาพการจัดการทรัพยากรจาก 4 ภาคเพื่อให้ผู้เข้าศึกษาดูงานได้ศึกษา ประกอบด้วย

(1) ภาคเหนือ มีแนวคิดหลัก คือ ป่า 3 อย่าง (ไม้ผล ไม้ใช้สอย ไม้เชื้อเพลิง) ประโยชน์ 4 อย่าง (กิน ใช้ พลังงาน และ อนุรักษ์ดินน้ำ)

(2) ภาคกลาง แนวคิดหลักคือการทำเกษตรทฤษฎีใหม่

(3) ภาคใต้ แนวคิดหลัก คือ การทำเตาถ่าน และน้ำส้มควันไม้ เพราะภาคใต้มีกิ่งยางพารา และผลไม้

(4) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีแนวคิดหลักคือ การประกอบอาชีพต่างๆ เนื่องจากมีน้ำจำกัด เช่น ธนาคารข้าว การปลูกผักยามแล้ง โรงเพาะเห็ด การเลี้ยงไก่ โรงปุ๋ย การทำผลิตภัณฑ์และแปรรูป

แผนภาพที่ 42 การจำลองสภาพการจัดการทรัพยากรใน 4 ภูมิภาค

นอกจากนี้ยังจำลอง แนวคิดทฤษฎีแก้งัดดิน การทำแก้มลิง การผลิตแก๊สหุงต้มด้วยเศษอาหาร สระน้ำแสดงการใช้กั้นน้ำช่วยพัฒนา การใช้วัชพืชเพื่อปรับสภาพน้ำ การทำคั้งเสียบึงปลา

แผนภาพที่ 43 การจำลองทฤษฎีแก้มลิง

ศูนย์เน้นเรื่องการฝึกอบรม ให้คนมาศึกษาเรียนรู้ทฤษฎีในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และให้ความรู้เรื่องอื่นๆ ตามความต้องการ เช่น การทำกิจกรรมธรรมชาติ โดยใช้หลัก play and learn = เพลิน มีการดึงเยาวชนมาศึกษาเรียนรู้โดยเข้าอบรมโครงการมัคคุเทศน์น้อย เพื่อเป็นมัคคุเทศน์ของศูนย์ และสอนให้รู้จักการพึ่งตนเอง

จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทางศูนย์มีโครงการจะขยายพื้นที่ไปสู่ชุมชนรอบๆ ในอนาคต โดยจะเชิญองค์การบริหารส่วนตำบลเข้าร่วม และให้บริการเครื่องมือต่างๆ แก่ชุมชน และเนื่องจากศูนย์เพิ่งเริ่มดำเนินงานเพียง 1-2 ปี จึงยังไม่มี การติดตามและประเมินผลผู้เข้าอบรม ตามหลักสูตรของศูนย์ในการนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติ

4. ข้อเสนอแนะ

ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีในพระราชดำริ ซึ่งจะเป็น องค์กรหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการขับเคลื่อนทฤษฎีเหล่านั้นในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะในเรื่องของการ พึ่งตนเอง โดยให้ input ทั้งความรู้และคุณธรรม การให้ความสำคัญกับทุนทางสังคมและทุนทาง สิ่งแวดล้อม